

2021-
2026

***Et trygt og godt skolemiljø i
Åmot kommune***

INNHOLD:

1. Formål	s. 2
2. Innledning	s. 2
3. Voksenrollen – forebyggende og holdningsskapende arbeid	s. 4
4. Skolens sosiale handlingsplan	s. 5
5. Krenkende atferd, mistriivsel og mobbing	s. 6
6. Hva skal skolen gjøre?	s. 7
7. Aktivitetsplan	s 16
8. Ansvarsfordeling	s.17

1. Formål

Alle elever i Åmot kommune har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring (§9a-2).

2. Innledning

Elevene i Åmot-skolen skal oppleve tilhørighet og inkludering. Dersom noen utsettes for krenkende ord eller handlinger som mobbing, diskriminering, vold, rasisme eller utestenging, har skolen plikt til å sette i gang tiltak for å stoppe dette. Det er nulltoleranse mot mobbing og krenkende atferd (§9a-3).

Planen beskriver felles tiltak det legges vekt på i arbeidet for å sikre et trygt og godt skolemiljø for alle elever i Åmot.

Planen bygger på:

1. Opplæringsloven, Kap 9A

Fra Opplæringsloven § 9 A-2. «Retten til eit trygt og godt skolemiljø: Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.»

2. Rundskriv: Skolemiljø Udir-3-2017

Informasjon om hva skolen skal gjøre hvis en elev ikke har det trygt og godt på skolen, og om elever og foreldres mulighet til å melde saken til fylkesmannen.

3. Fagfornyelsen, Overordnet del

Overordnet del 1.1.- Menneskeverdet
Overordnet del 1.6.- Demokrati og medvirkning.

4. Grunnloven § 104

«Barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i samsvar med alder og utvikling. Ved avgjørelser som berører barn, skal **barnets beste** være et grunnleggende hensyn. **Barn har rett til vern om sin personlig integritet.** Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for barnets utvikling, herunder sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie.»

5. FN s barnekonvensjon, artikkel 3 og 12

«Handlinger som angår barn som foretas av myndigheter og organisasjoner skal først og fremst ta hensyn til barns beste.»

«Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.»

Om planen:

- Denne planen, samt tiltak og handlinger som iverksettes skal har barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Artikkel 3 i Barnekonvensjonen.
- Skolen og foresatte må kontinuerlig stille spørsmål ved om skolemiljøet fremmer helse, trivsel og læring, og om elevene opplever trygghet og tilhørighet.
- Når planen omtaler elevenes psykososiale miljø, handler dette ikke først og fremst om mobbing, men om eleven har det trygt og godt på skolen basert på elevens subjektive oppfatning av sitt eget skolemiljø, jf. Opplæringsloven kap.9a.
- Planen skal evalueres og revideres årlig.
- Planen skal være tilgjengelig for alle ansatte og foresatte ved skolen.
- Elevrådet skal kunne vurdere en forenklet versjon.
- Skolens egen handlingsplan skal gi forutsigbarhet i skolens systematiske arbeid med skolemiljøet for ansatte, foreldre og elever.
- Handlingsplanen skal være retningsgivende og vise hva skolen gjør for å sikre elevenes rett til et trygt skolemiljø.
- I denne planen omtales først skolens arbeid med forebygging og inkludering, deretter redegjøres det for saksgangen dersom det meldes fra om brudd på Opplæringslovens kap. 9a.

Begrepsavklaringer og definisjoner:

- Skole – begrepet omfatter skole og SFO
- Nulltoleranse – innebærer at vi reagerer og griper inn ved alle former for krenkelser
- Krenkelser og krenkende atferd – kan være både direkte og indirekte handlinger og/el verbale uttrykk rettet mot eleven.
- Direkte krenkelser - f.eks. mobbing, vold diskriminering og trakassering
- Indirekte krenkelser – utestenging, isolering og baksnakking
- Mobbing - "*gjentatt negativ eller "ondsinnnet" atferd fra en eller flere rettet mot en elev som har vansker for å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing*". (Udir.- Elevundersøkelsen.)

- Vold – noen bruker makt for å skade andre
- Rasisme - noen blir forskjellsbehandlet eller plaget fordi de har en annen hudfarge eller snakker et annet språk
- Diskriminering - en person blir dårligere behandlet på grunn av kjønn, funksjonsevne, tro eller hudfarge

3. Voksenrollen – forebyggende og holdningskapende arbeid.

Fokus på voksenrollen og den voksnes evne til å bygge trygge og gode klasse- og skolemiljøer er sentralt i det forebyggende arbeidet. Det kjennetegnes ved følgende fem hovedområder:

1. Ledelsens og ansattes evne og vilje til å ta ansvar og omsorg for sine egne personlige grenser og behov.
2. Ledelsens og ansattes evne og vilje til å forstå og forvalte forpliktelsene i Opplæringsloven kapittel 9A på en likeverdig måte.
3. Ledelsens og ansattes evne og vilje til å ta ansvar for at barnas personlige grenser og behov blir respektert.
4. Ledelsens og ansattes evne og vilje til å samarbeide med foreldrene.
5. Ledelsens og ansattes evne og vilje til å samarbeide med hjelpetjenestene når utviklingen stopper opp.

I tillegg er følgende punkter felles for alle skolene:

- Tydelig og involvert skoleledelse
- Fokus på relasjonsbasert klasseledelse, der læreren er en tydelig, trygg og omsorgsfull leder av elevgruppa
- Fokus på likeverdig dialog og relasjonsbygging mellom voksen-elev og elev-elev som er preget av respekt
- Et nært og likeverdig samarbeid med foresatte som er preget av respekt

4. Skolens sosiale handlingsplan

Skolene i Åmot har nulltoleranse for krenkende atferd og mobbing:

«Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring» (Opplæringsloven kap. 9A-2).

Skolene vil utvikle elevenes sosiale kompetanse, og bygge et godt skolemiljø ved bruk av følgende tiltak:

MILJØ-OG TRIVSELSTILTAK SKOLENIVÅ:

- Temadager/aktivitetsdager på skolen vår og høst
- Fellesarrangement på skolen, f.eks. skolelunsj, sangstund, storsamlinger, «Åpen dag».
- Et aktivt elevråd
- Gode rutiner for tilsyn i skoleområdet i friminuttene
- Tydelige og enkle friminuttsregler laget i samråd med elevene
- Fadderordninger for førsteklassinger
- Jevnlige trivselsundersøkelser; Elevundersøkelsen, elevsamtaler.

MILJØ- OG TRIVSELSTILTAK KLASSENIVÅ:

- Klassene utarbeider egne klasseregler
- Jevnlige klasseråd
- Livsmestring: «Det er mitt valg», sosiale mål lagt inn i skolens årshjul
- «Aktiv læring»
- «Den gode timen» (jf. Thomas Nordahl).

MILJØ- OG TRIVSELSTILTAK PÅ ELEVNIVÅ:

- Kompetente voksne med evne til å skape gode relasjoner
- Hurtig drøfting og igangsetting av tiltak der det er meldt bekymring
- Aktivitetsplaner
- Pedagogisk analyse med plan for tiltak og oppfølging

HJEM-SKOLE-SAMARBEID:

- Ukeplaner med informasjon fra alle trinn
- Utviklingssamtaler med kontaktlærer hvert halvår
- Oppdatert informasjon på skolen hjemmeside
- Klassekontakter deltar i planlegging og gjennomføring av foreldremøter
- Foreldremøter med tema innenfor faglig og sosial læring.
- FAU deltar i både skolemiljøutvalget og samarbeidsutvalget

HELSESYKEPLEIERS OPPGAVER:

- Vaksinerings
- Besøk i klassene med samtaler/undervisning i tema oppsatt i et eget årshjul
- Gjøre kjent tilgjengelige tidspunkt for både foresatte, elever og lærere.
- Samtaler med elever og/eller foreldre i enkeltsaker
- Forskjellig grupper og kurs for elever

OPPSTART NYE FØRSTEKLOSSINGER:

- Se egen plan: «Overgang barnehage-skole for Åmot kommune»

OVERGANG TIL UNGDOMSTRINN:

- Se egen plan: «Overgang barneskole-ungdomsskole for Åmot kommune»

5. Krenkende atferd, mistriivsel og mobbing

Opplæringsloven kapittel 9A regulerer elevenes rett til et godt skolemiljø:

«Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring».

Det er elevenes egen opplevelse av hvordan de har det på skolen, som er avgjørende.

Dersom skolen ikke har satt inn tiltak for å følge opp aktivitetsplikten innen fem dager, kan foresatte kontakte statsforvalteren Innlandet.

Skolen skal:

- a) Følge med
- b) Gripe inn
- c) Varsle
- d) Undersøke
- e) Dokumentere

6. Hva skal skolen gjøre?

Under følger en utdypende forklaring på hva som ligger i skolens aktivitetsplikt. Teksten er i hovedsak hentet fra Utdanningsdirektoratets nettsider; <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/aktivitetsplikt/> . Det er gjort noen lokale tilpasninger.

a) FØLGE MED

Alle som arbeider på skolen har en plikt til å følge med på hva som skjer på skolen og gripe inn hvis de ser krenkelser som for eksempel mobbing. Dette gjelder først og fremst alle med en arbeidskontrakt med skolen eller skoleeier, uavhengig av om arbeidsforholdet er fulltid eller deltid, fast eller midlertidig, kortvarig eller langvarig. Det gjelder også for andre ansatte hos en ekstern tjenesteleverandør. Det er ikke avgjørende om du mottar lønn for arbeidet, du har uansett plikt til å følge med dersom du regelmessig arbeider på skolen og du har kontakt med elevene.

Dette gjelder blant annet

- Lærere
- Ansatte i skoleadministrasjonen
- Miljøarbeidere
- Helsepsykepleier
- Assistenter
- Vaktmestere
- Renholdere
- Kursholdere i skolefritidsordningen
- Frivillige
- Lærlinger
- praksisstudenter

Hvordan kan du oppdage at elever ikke har det trygt og godt?

Det kan være vanskelig å oppdage mobbing, for eksempel utestenging, baksnakking og mobbing på nett, hvordan kan du oppdage dette?

- Gjennom å snakke med elevene
- De ansatte ser el fanger opp noe i samtaler med andre elever
- Foreldre som tar kontakt fordi de melder fra om at det har skjedd noe på skolen
- Eleven forteller om mistriivsel
- Endringer i atferd hos elever, el endringer i klasse-eller skolemiljøet
- Noen elever blir stille og trekker seg tilbake i lek eller deltar ikke i lek og aktiviteter, mens andre trer tydelig fram og gir beskjed når ting blir vanskelige
- Endringer i klasser kan være mer bråk og uro, endringer sosialt og hvilke barn som leker sammen

I tillegg bruker barneskolene i Åmot disse verktøyene for å følge med og fange opp:

- Trivselsundersøkelse to ganger i året
- Elevundersøkelsen på obligatoriske trinn
- Elevsamtaler to ganger i året med konkrete spørsmål om trivsel på skolen
- Tydelig voksen tilstedeværelse for elevene både i skole og SFO, som griper inn ved mistanke om krenkelser. Lav terskel for informasjon til kontaktlærer, sosiallærer, SFO-leder og leder.
- Utviklingssamtaler med elev og foresatte to ganger i året
- Samordning av informasjon mellom de voksne på skolen.

b) GRIPE INN

Grip inn umiddelbart ved mobbing og uønsket atferd!

Skolene skal ha nulltoleranse mot mobbing, vold, diskriminering og trakassering, men også mot mindre alvorlige krenkelser. Kunnskapsdepartementet har valgt å ta prinsippet om nulltoleranse inn i opplæringsloven for å understreke hvor viktig det er at skolen har tydelige holdninger på dette området.

Vi griper umiddelbart inn ved:

- Overhøring av f.eks. hatytringer
- Observasjon av indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking
- Fysisk krenkelse og slåsskamper
- Utfrysningssituasjoner
- Stanse og irettesette elever som kaller andre stygge ting
- Når elever ber om hjelp
- Når det ser ut som om noen har det vondt

Det er rektors ansvar å sørge for at alle som jobber på skolen vet at de har plikt til å gripe inn, og at de vet hvordan de skal gjøre dette. Plikten til å gripe inn er begrenset til inngrep som er mulige å gjennomføre. Det betyr at ansatte ikke skal stå i fare for å skade seg selv eller krenke noen av elevene for å stanse situasjonen, med mindre det er nødrett eller nødverge.

Ikke alle kritiske utsagn og uenigheter er krenkelser

Hva som er en krenkelse skal tolkes vidt, men ikke slik at alle kritiske utsagn eller uenigheter er krenkelser. Skolens oppgave er også å lære elever å tenke kritisk og å respektere andres meninger og overbevisninger. Se overordnet del av læreplanen.
Bruk av fysisk makt

I mange tilfeller kan plikten til å gripe inn kreve bruk av fysisk makt og tvang. Et typisk eksempel på dette kan være når du skal stoppe en slåsskamp. I slike tilfeller er det viktig å være klar over at skoler ikke har hjemmel til bruk av tvang i opplæringsloven.

Bruk av fysisk makt er begrenset av

- Straffelovens bestemmelser
- Deler av opplæringsloven som fastslår at elever ikke skal refses fysisk eller utsettes for annen krenkende behandling
- barnekonvensjonen

Plikten til å gripe inn må derfor vurderes opp mot grensen til hva som er lovlig.

Reglene om nødrett og nødverge kan likevel gi grunnlag for å gripe inn på en slik måte som ellers er ulovlig. Denne unntaksregelen er veldig streng. Det er bare adgang til å bruke retten til nødverge og nødrett i helt ekstraordinære tilfeller, for eksempel der man må ty til tvang eller makt for å forsvare liv og helse.

c) VARSLER

Alle som jobber på skolen skal varsle rektor hvis de ser eller mistenker at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dette skal sikre at rektor får oversikt over hvordan elevene har det på skolen og vil være et godt utgangspunkt for å følge opp enkeltsaker.

Rektor kan delegere oppgaven om å ta imot varsler til en annen person på skolen, men kan ikke delegere ansvaret. Rektor har ansvaret for at varslingene håndteres på en forsvarlig måte.

Lav terskel

Det skal være lav terskel for hva som skaper mistanke til at en elev ikke har det bra på skolen. Plikten til å varsle rektor gjelder for all mistanke. Det kan for eksempel:

- Basere seg på observasjoner av elevene
- Tilbakemeldinger fra undersøkelser
- Beskjeder fra foreldre eller medelever
- Aktivitet i sosiale medier
- At en elev sier fra at han eller hun ikke trives på skolen

Hva når ansatte krenker?

Det er en egen regel om skjerpet aktivitetsplikt i saker der det er ansatte som krenker elever. Hvis du mistenker eller ser at en ansatt utøver vold, mobber, diskriminerer eller trakasserer en elev skal du straks varsle rektor som igjen skal varsle skoleeier. Dersom det er en ansatt i skoleledelsen som krenker en elev, skal den ansatte varsle skoleeier direkte.

Strengere taushetsplikt for helsepersonell

Helsesøster og annet helsepersonell er underlagt en strengere taushetsplikt enn andre ansatte på skolen. De har strengere taushetsplikt når det gjelder opplysninger om elevene. Hvis en helsesøster på skolen har opplysninger om at en elev ikke trives

på skolen, og verken eleven eller foreldrene samtykker til at helsesøster får lov til å varsle rektor, er helsesøsteren bundet av taushetsplikten.

Hvor raskt må det varsles?

Hvor raskt en sak skal varsles til rektor, må vurderes fra sak til sak.

Alvorlige saker skal varsles straks. Andre saker kan være forsvarlig å vente litt lenger med, f.eks. til slutten av skoledagen, eller til første team-el avdelingsmøte.

Varsel fra foresatte eller andre ansatte går først og fremst til kontaktlærer, men denne har plikt til å melde fra til rektor. Varsling skal fortrinnsvis skje skriftlig.

I alvorlige tilfeller skal rektor varsle skoleeier. Skoleeier får da en mulighet til å bli kjent med saken og involvere seg i hvordan den skal løses. Eksempler på alvorlige tilfeller er:

- Saker der krenkelsene er særlig voldelige
- Hvis flere elever er involvert i mobbing av en enkelt elev
- Situasjoner der krenkelsene har vart over langt tid uten at skoleledelsen har klart å løse saken
- Digital mobbing på tvers av skoler og grove trusler gjennom sosiale media

d) UNDERSØKE

Hvis noen sier ifra at de ikke har det bra, skal man **alltid** undersøke.

Hvis noen som jobber i skolen ser eller mistenker at en elev ikke har det trygt og godt, skal de undersøke saken med en gang. Plikten til å undersøke har like lav terskel som plikten til å varsle. Hvis elever selv sier ifra om at de ikke har det bra, skal skolen alltid undersøke saken nærmere. Det er helt nødvendig for å kunne sette inn gode, egnede tiltak. Hvor grundige undersøkelsen skal være er avhengig av skjønn, formålet med undersøkelsene og hvilken situasjon man står overfor i hvert enkelt tilfelle.

Det er kontaktlærer og andre nært eleven som står i første rekke for å undersøke, men rektor kan bistå.

Ansatte som krenker

Hvis en ansatt er den som mobber, krenker, diskriminerer eller trakasserer en elev, er det enda strengere krav til at saken skal undersøkes **umiddelbart**.

Finn ut hva som ligger bak elevens opplevelse, ikke framskaff bevis

Plikten til å undersøke betyr at skolen skal undersøke elevens **opplevelse** av skolemiljøet.

Skolen skal ikke skaffe og vurdere bevis for eller mot at eleven er blitt krenket eller mobbet.

Undersøkelsene må ha som formål å få frem fakta om situasjonen og hva som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet.

Det kan være aktuelt å undersøke hendelser tilbake i tid eller forhold utenfor skolen, dersom disse påvirker elevens hverdag på skolen.

Hendelser utenom skoletid

Det som skjer mellom elever etter skoletid, kan påvirke hvordan en elev har det på skolen. Hvis en elev opplever å ikke ha det bra på skolen, plikter skolen å ta tak i problemet. Hva som er årsaken, kan ikke begrense skolen til å ta tak i problemet. Dette gjelder selv om årsaken er noe som har skjedd utenfor skolen.

Det betyr at skolen kan ha et ansvar også for mobbing som skjer etter skoletid, for eksempel på internett, på skoleveien eller på fotballtrening. Det som er det viktige er hvorvidt eleven opplever å ha det bra på skolen. Gjennom et tett og godt samarbeid med hjemmet, avgjøres hvilke tiltak skolen kan bidra med, og hva som eventuelt må ordnes opp i utenfor skolen.

Elevenes medvirkning og rett til å bli hørt

Skolen skal sørge for elevenes medvirkning når de undersøker saker. Dette skal gjøres ved at involverte elever blir hørt, og barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid.

Skolen må ta hensyn til barnets beste i alle vurderinger og handlinger for å oppfylle aktivitetsplikten.

Eksempler på hvordan avdekke det som har skjedd

Når skolen undersøker en sak, kan de observere elevene i friminuttene eller i en læringssituasjon, de kan ha samtaler med de som er involvert eller vet noe om saken, de kan bruke ikke-anonyme undersøkelser, kartleggingsverktøy eller sosiogram. Noen eksempler:

- Elevsamtale
- Samtale med foresatte og elev
- Observasjoner
- Sosiometriske undersøkelser
- Relasjonskart

Husk å ivareta elevenes personvern ved at du ikke utleverer opplysninger om dem til andre.

- Elevsamtale
- Samtale med foresatte og elev
- Observasjoner
- Sosiometriske undersøkelser
- Relasjonskart

Tips til gode samtaler:

Skolen kan ha samtaler med de elevene det gjelder, andre elever, ansatte og foreldrene.

I slike samtaler er det viktig å være bevisst på hvilke ord man bruker og hvordan man skaper en god og trygg stemning.

Tips til en god samtale kan være å:

- Passe på at du snakker med forståelige ord
- Gi den du snakker med tid til å tenke
- Avklare forventningene til samtalen
- Være bevisst på eget kroppsspråk
- Stille åpne spørsmål for å få frem barnets opplevelse
- Be en kollega om å gi tilbakemelding på hvordan du fremstår i slike typer samtaler

Det kan også være nyttig å stille seg noen spørsmål i forkant av samtalen som:

- Hva må vi snakke om før samtalen?
- Hva vet vi, hva tar vi med oss inn?
- Hva vet vi som vi ikke kan fortelle videre av personvern hensyn?
- Hva er målet med den første samtalen?
- Hvem er samtalen for?
- Hva er tegn underveis på at vi har en god samtale?

e) SETTE INN TILTAK

Skolen har plikt til å sette inn egnede tiltak

Skolen har plikt til å

- Sette inn egnede tiltak for alle elever som opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt, uansett årsak
- Følge opp tiltakene
- Evaluere virkningen av tiltakene
- Legge til eller endre tiltak hvis det er nødvendig

Dette er også i samsvar med god pedagogisk praksis. At skolen følger denne plikten er viktig både for enkelteleven, men også for skolemiljøet som helhet. Et godt skolemiljø er en forutsetning for at elevene får utvikle seg faglig og sosialt.

Elever har rettigheter etter opplæringsloven, mens ansatte har rettigheter etter arbeidsmiljøloven. Det er ikke ment å gjøre unntak fra reglene i arbeidsmiljøloven i skolemiljø saker.

Hva regnes som at en elev har meldt fra?

- Elevens egen opplevelse av at han eller hun ikke har et trygt og godt skolemiljø utløser tiltaksplikten.
- Det er skolens ansvar å fang opp at elevene sier ifra om at de ikke har det bra på skolen.
- Skolen skal ikke bagatellisere elevenes opplevelse av sitt eget skolemiljø.
- Skolen skal aldri avvise eller underkjenne en elevs opplevelse av utrygghet eller mistrivsel på skolen
- Skolen skal ikke stille strenge krav til hva det innebærer å si i fra, eller til at elevene skal bruke de rette begrepene.
- Det er nok at noen forteller muntlig at de ikke har det bra på skolen, eller at de utsettes for noe de opplever som vanskelig.

Hva hvis en elev ikke vil innrømme at han eller hun ikke har det trygt og godt?

Skolens tiltaksplikt går lenger enn å kun ta tak i situasjoner der elevene selv sier fra og ber om hjelp. Tiltaksplikten kan for eksempel utløses av undersøkelser skolen har utført eller hvis noen observerer at en elev ikke har det trygt og godt.

Det er en del av skolens faglige vurdering å ta stilling til hvilke tiltak som er egnet, også der eleven er motvillig. Skolen er uansett forpliktet til å vurdere barnets beste og det kan i noen tilfeller være barnets beste å sette inn tiltak selv om eleven ikke ønsker dette selv. Husk også i denne sammenhengen at skolen aktivt skal ta rede på hva eleven mener og høre hva de har å si.

Hva er egnede tiltak?

For å finne frem til egnede tiltak er det viktig å ivareta barnas rett til å bli hørt og hensynet til barnas beste. Det er viktig å vurdere hvilke tiltak som ivaretar barnas interesser best mulig. Skolen må gjøre en konkret og individuell barnets beste vurdering i hvert enkelt tilfelle.

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet en nettressurs for tiltak i skolemiljø saker: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/>

De ansatte i skolen må bruke sitt faglige skjønn når de skal vurdere hvilke tiltak de skal sette inn. Tiltakene skal bygge på en analyse det som har kommet frem i undersøkelsen av saken:

- Tilpass tiltakene til den konkrete saken. Et tiltak som har fungert godt for en elev trenger ikke å fungere for en annen elev i samme situasjon.
- Ta utgangspunkt i årsakene til problemene og vær bevisst på at alle saker er unike og kan ha sammensatte problemstillinger
- Ofte vil det være behov for å sette inn flere tiltak samtidig for å kunne løse et problem. I disse tilfellene kan tiltakene sett i sammenheng styrke hverandre og sørge for at eleven får det trygt og godt på skolen.
- Husk at sakene skal løses på lavest mulige nivå, men at det likevel er viktig å følge plikten om å varsle.

Faglig skjønn krever kompetanse. Det er rektors ansvar å følge opp at de ansatte på skolen har den nødvendige kompetansen. Kommunen og fylkeskommunen har ansvar for å sørge for at skolen har kompetansen.

Det er en forutsetning at de ansatte på skolen har:

- Oppdatert kompetanse om skolemiljø og arbeid mot mobbing
- Godt kjennskap til regelverket
- Bruker kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer

Hvem kan tiltakene rette seg mot?

Tiltakene kan rettes mot

- Den som blir mobbet eller krenket
- Den eller de som mobber eller krenker
- Tilskuere
- Gruppe- eller klassemiljøet
- Hele skolemiljøet

I de fleste tilfellene er det behov for å sette inn tiltak mot flere av gruppene.

Tiltakene bør ikke utelukkende rette seg mot dem som opplever mistriksel på skolen. Rettspraksis i mobbesaker og forskning viser at skolene også bør sette inn tiltak mot dem som mobber, krenker eller på annen måte bidrar til at andre ikke har det trygt og godt på skolen. Eksempler på tiltak kan være:

- Direkte inngripen når en elev blir mobbet
- Konfronterende og individuelle samtaler med de involverte og samtaler med foreldrene
- I saker på skolen **der det er avdekket mobbing, bør normalt konfronterende samtaler være et av tiltakene for å stoppe mobbingen**

Tiltakene skal være lovlige

Tiltaksplikten gjelder så lenge det finnes egnede tiltak som kan gi eleven et godt og trygt skolemiljø. Tiltaket skal, i tillegg til å være egnet, også være lovlig. Skolen kan for eksempel ikke bruke tvang og eleven eller foreldrene kan ikke samtykke til at

loven brytes. De aller fleste tiltak som settes inn i en sak om elevers skolemiljø krever ikke en egen lovhjemmel eller enkeltvedtak. Tiltak som begrenser enkeltelevers rettigheter etter loven eller pålegger nye plikter, krever imidlertid hjemmel i lov. Noen ganger kan det også være at enkelte tiltak, som for eksempel skolebytte, krever enkeltvedtak. Bruk av sanksjoner på skolen skal ha hjemmel i ordensreglementet, og det er ikke tillatt å bruke andre sanksjoner enn det som er fastsatt der. **Husk at barnekonvensjonens artikler om barnets beste og barnets rett til å bli hørt gjelder også når man skal vurdere egnede tiltak.**

Hva med skoleveien?

Rett og plikt til opplæring gjør at elevene må komme seg til og fra skolen. Derfor må skolen i større grad enn på andre arenaer utenfor skolen sette inn tiltak her. Det kan for eksempel gjøres ved at noen voksne holder tilsyn enkelte steder eller at det blir opprettet følgegrupper. Skolens ordensreglement kan også gjelde på skoleveien.

Variighet av tiltakene.

Tiltaksplikten løper så lenge en elev opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt og det finnes egnede tiltak som kan settes inn. Dersom tiltakene ikke har oppnådd formålet, må skolen fortsette arbeidet og vurdere om tiltaksperioden skal forlenges eller om det skal settes inn flere eller andre tiltak.

Skolen skal vurdere om tiltakene virker

Skolen skal følge opp saken og evaluere om tiltakene de har satt inn har ført til at eleven har fått det bedre på skolen. Det er lurt å involvere eleven og eventuelt foreldrene i evalueringen av tiltakene. Hvis evalueringen viser at eleven fortsatt ikke har det trygt og godt på skolen, skal skolen vurdere å sette inn andre eller mer intensive tiltak.

Oppfølgingstiltak

I oppfølgingen bør skolen vurdere om det er behov for å sette inn tiltak rettet mot senskadene som mobbing kan medføre. Her kan det være aktuelt med tiltak for å rehabilitere miljøet og de som har vært involvert. Eksempler på skolens oppfølging av barn og unge som blir eller har blitt mobbet kan være å etablere et trygt miljø, støtte utviklingen av en god selvfølelse og gi hjelp til gode og positive samspillsrelasjoner. Hvis noen av de involverte har fått angst eller utviklet traumer, er det hensiktsmessig å gi terapeutisk oppfølging i samarbeid med instanser utenfor skolen, som for eksempel BUP. Det er også viktig å følge opp de som har mobbet andre. Husk å understreke at det er handlingene deres som ikke kan aksepteres og ikke dem som person.

DOKUMENTERE:

Skolen må dokumentere skriftlig hva de gjøre for å sørge for at elever har det trygt og godt på skolen. Dokumentasjonen har flg formål:

- a) Elever og foreldre får dokumentert at skolen tar saken deres seriøst og at de forplikter seg til å hjelpe eleven.
- b) Statsforvalteren kan raskt få oversikt hvis saken meldes dit.
- c) Saken blir tilstrekkelig belyst ved eventuelle tilsyn, erstatningssaker el. straffesaker.

Skolens to dokumentasjonsplikter:

1. Dokumentere hvilke tiltak de planlegger å gjennomføre gjennom en **aktivitetsplan**
2. Dokumentere hva de har gjort for å følge opp **delpликтene** i hver enkelt sak, det vil si *følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak*.

7. AKTIVITETSPLAN

Aktivitetsplanen er en skriftlig plan som skolen må lage i det de får vite at en elev ikke har det trygt og godt på skolen.

En aktivitetsplan behøver ikke å knytte seg opp mot en bestemt elev, men kan ta for seg en situasjon eller en utfordring der flere elever er involvert.

Aktivitetsplanen er en erstatning for enkeltvedtaket. I tilfeller som omhandler skolebytte eller bortvisning vil det fremdeles være aktuelt å fatte enkeltvedtak.

Aktivitetsplanen inneholder:

- Hvem og hva planen gjelder
- Hvem som har meldt saken
- Elevens opplevelse av saken
- Hva skolen har gjort og gjør innenfor delpликтene
- Barnets beste vurdering
- Analyse av undersøkelsen
- Hvilke tiltak som settes inn
- Når tiltakene skal evalueres

Det vil variere fra sak til sak hvor mye som skal dokumenteres i den enkelte saken. Det vil kunne være forsvarlig med en kortere og mer skjematisk aktivitetsplan i saker der skolen setter inn tiltak tidlig i prosessen og tiltakene er enkle, enn i saker der tiltakene og saksforholdet er mer sammensatt og komplekst.

Taushetsplikt:

Alle som utfører tjeneste eller jobber i skolen har taushetsplikt. Opplysninger som er omfattet av taushetsplikten gjelder:

- personlige forhold

- opplysninger man ønsker å holde for seg selv
- opplysninger som man får gjennom jobb

Når du skal dokumentere hva som har blitt gjort i en enkeltsak, vil du måtte behandle personopplysninger. Det kan være både ordinære personopplysninger og sensitive. Skolen har både plikt og rett til å behandle personopplysninger. Alle personopplysninger, skal behandles i samsvar med gjeldende regler for håndtering av personopplysninger.

8. Ansvarsfordeling

Alle ansatte

Alle ansatte har ansvar for å kjenne til planen, og være aktive i å følge med, gripe inn og varsle om mobbing og krenkende atferd, etter prinsippet om nulltoleranse. - skal være gode rollemodeller for elevene ved skolen.

Rektor

Rektor skal sørge for at alle som jobbar på skolen vet at de har plikt til å følge med og gripe inn, og at de vet hvordan de skal gjøre dette.

I tillegg:

- Rektor har et overordnet ansvar for at det blir arbeidet etter denne planen
- Rektor skal sikre at ansatte har tid og nødvendige forum til å drøfte klasse- og skolemiljø, og til enhver tid holde seg faglig oppdatert.
- Rektor har ansvar for å se til at alle ansatte arbeider etter retningslinjene i denne planen.
- Rektor skal sørge for at nytilsatte blir gjort kjent med planen.
- Rektor har ansvaret for at interne elevmiljøundersøkelser, Elevundersøkelsen og elevsamtaler blir gjennomført hver år.
- Rektor har overordnet ansvar for å ha oversikt over og å følge opp aktivitetsplaner.
- Rektor har ansvar for å varsle skoleeier i alvorlig tilfeller.
- Rektor har ansvar for å varsle skoleeier hvis en ansatt utsetter eleven mobbing eller krenkende atferd.

Avdelingsledere

Avdelingsledere har et overordnet ansvar for å sørge for at alle som jobber på sin avdeling kjenner til sitt ansvar i aktivitetsplikten.

I tillegg:

- Bistå ansatte med å utarbeide aktivitetsplaner.
- Varsle rektor om 9A- saker.
- Ha elevenes skolemiljø som fast tema på medarbeidersamtaler.

- Har et delegert ansvar for det praktiske arbeidet med aktivitetsplaner som utarbeiding, arkivering, møteinnkallelser..

Kontaktlærere:

- Hovedansvar for å gjennomføre forebyggende tiltak, og tiltak etter aktivitetsplaner.
- Har ansvar for gjennomføring av «Mitt valg» og arbeidet med sosiale mål gjennom skoleåret.
- Har ansvar for å varsle avdelingsleder/rektor.
- Har ansvar for å informere hjemmet, og utarbeide aktivitetsplaner sammen med avdelingsleder.
- Skal ha trivsel som fast tema på alle elev- og utviklingssamtaler.

Sosiallærer:

- Skal være orientert om, og bistå ved 9A-saker på skolen
- Bistå med oppfølging av enkeltelever
- Drive forebyggende arbeid gjennom å ha ansvaret for miljø- og trivselstiltak på skolenivå

Elevene:

For vi voksne skal kunne gjøre jobben vår på best mulig måte er det viktig at elevene også bidrar:

- Elevene har ansvar for å si ifra til en voksen hvis de oppdager noen som ikke har det greit.
- Elevene har ansvar for å følge skolens regler.

Foresatte:

- Har ansvar for å melde fra til skolen dersom barnet deres, el. andre, ikke har det greit på skolen eller på skoleveien.
- Bør snakke med egne barn om mobbing og krenkende atferd, og vise at en tar avstand fra det.
- Bør vise engasjement og interesse for klassemiljøet.
- Bør streve mot å finne balansen mellom å alltid ta eget barn og dets opplevelser på alvor, samtidig som en bygger barnets robusthet og toleranse i mangfoldet av elever.
- Være gode rollemodeller.